

ארצות הברית ומלחמת "חרבות ברזל": מאזן ביניים

צ'ק פרייליך ואלדד שביט | 28 בפברואר, 2024

ההתייצבות האמריקאית לצד ישראל במלחמת "חרבות ברזל" היא חסרת תקדים, למעט אולי במלחמת יום הכיפורים. ארצות הברית שותפה ליעד מיגור החמאס וליצירת מציאות ביטחונית חדשה ברצועת עזה ובאזור הגבול. בפועל התקיימה חלוקת עבודה לא-פורמלית בין המדינות, כשישראל מתמקדת בחמאס וארצות הברית מרתיעה את איראן ושלוחיה מהסלמה עד כדי מערכה אזורית. אלא שלצד זאת הציב הממשל גבולות למהלכי ישראל - ולאופי הלחימה בעזה, תוך דרישה לצמצום הפגיעה באזרחים ולמתן סיוע הומניטרי מירבי; להכלת המלחמה לרצועה עזה ולמניעת הסלמה בזירות נוספות; לאיסור גירוש פלסטינים מהרצועה; ולמעבר מהיר לשלב ג' במערכה ולצמצום עצימותה. עתה מתמקד הממשל במאמצים להביא לעסקה להחזרת חטופים שתכלול הפוגה ממושכת, במהלכה יתמקד בקידום הצעדים שיביאו לסיום המלחמה ולעיצוב סדר אזורי חדש, שבבסיסו הקמת מדינה פלסטינית, נורמליזציה עם ערב הסעודית, ויצירת חזית נגד איראן. אולם, היעדר נכונות ישראלית לגבש תפיסה לגבי "היום שאחרי" והתנגדותה לחזון שמציב הממשל, ובנוסף כוונת ישראל להרחיב את המערכה ברצועה גם לאזור רפיח, הפכו נקודות מחלוקת מרכזיות בין ממשלת ישראל לממשל.

למדיניות ארצות הברית תפקיד מרכזי בהשפעה על ההתפתחויות במלחמה ברצועת עזה מאז שפרצה ב-7 באוקטובר. מאמר זה סוקר את המאפיינים המרכזיים של התפקיד האמריקאי בתום כארבעה חודשי מלחמה, וכן מציג תובנות מרכזיות שניתן להסיק מכך.

התפקיד האמריקאי עד כה בא לידי ביטוי בשלשה מאפיינים עיקריים: התייצבות מדינית חד-משמעית מאחורי ישראל, תוך מתן סיוע צבאי וגיבוי אסטרטגי שוטף, אך גם תוך ביקורת לא מעטה על ההתנהלות הישראלית ובמקביל מאמצים גוברים לעיצוב המערכה ביום שלאחר המלחמה.

מהתייצבות מדינית חד-משמעית לצד ישראל לביקורת גוברת

פומבית - מאז פרוץ המלחמה התייצב הממשל לצד ישראל באופן מרשים, תוך אימוץ גישה פרו-ישראלית מובהקת, ובנוסף ביקור נשיאותי חריג תוך כדי לחימה וביקורים של בכירים רבים נוספים בישראל. הממשל חוזר ומדגיש את זכותה של ישראל להגן על עצמה וכן את תמיכתו הנמשכת ביעד של הבסת החמאס. למרות לחצים גוברים מבית ומהקהילה הבינלאומי, הממשל נמנע מלהציב בפני ישראל מגבלות זמן על משך המערכה, מלנקוב במועד מחייב לסיימה ומקריאה להפסקת אש.

עם זאת, ספקות הממשל לגבי יכולתה של ישראל להשיג את יעדיה הצבאיים, במחיר קביל מבחינתו, גברו ככל שהתארכה המערכה. משום כך, חל שינוי בדגשים שבהתבטאויות הממשל - מהבסת חמאס לצורך לצמצם את האיום הצבאי שהארגון מציב ולהבטיח שהרצועה לא תשוב להוות בסיס לטרור נגד ישראל. ניצני הביקורת על מהלכי ישראל החלו מופיעים כבר שבועות בודדים אחרי פרוץ המלחמה. התמיכה הבסיסית החזקה בישראל והצורך בהבסת החמאס נותרה בעינה, אך ככל שהתבהרו ממדי ההרס ברצועת עזה, ובעיקר ההשלכות ההומניטריות של הלחימה, גברה הביקורת. עם הזמן, הפכה סרבנותה של ישראל להציב חזון ל"יום שאחרי" ולהתקדם לקראת הסדר, מוקד מרכזי בהתבטאויות של הממשל. בימים האחרונים מביע הממשל התנגדות גוברת למהלך ישראלי נרחב ברפיח, בוודאי אם לא תקדם לו תוכנית אמינה, בראייתו, לפינוי האוכלוסייה הפלסטינית הגדולה שהצטברה באזור.

במישור הדיפלומטי - פרס הממשל מטרייה דיפלומטית מעל ישראל. עם פרוץ המלחמה, יזם הממשל הצהרה משותפת חריגה עם מנהיגי בריטניה, צרפת, גרמניה ואיטליה, שגינתה בחריפות את מעשי חמאס ובטאה תמיכה חד-משמעית בישראל. הממשל הטיל ווטו על שלוש החלטות אנטי-ישראליות במועצת הביטחון (ב-18 באוקטובר, ב-8 בדצמבר 2023 וב-20 בפברואר 2024), ונמנע בהצבעה על החלטה נוספת (ב-21 בדצמבר), שקראה להגברת הסיוע ההומניטרי, לאחר שהוסרה קריאה להפסקת אש מיידית. עתה, לעומת זאת, שוקל הממשל לגבש ביוזמתו החלטה שתקרא לשחרור חטופים ולהפסקת אש זמנית ותתנגד למבצע ברפיח. מנגד, משפורסמה מעורבות עובדי אונר"א במתקפת ה-7 באוקטובר, הקפיא הממשל את המימון לארגון, למרות תמיכתו הנחרצת בהגברת הסיוע ההומניטרי לתושבי עזה.

התייצבות צבאית ואסטרטגית נמשכת מאחורי ישראל

סיוע צבאי ורכבת אווירית וימית - כבר ב-8 באוקטובר הודיעו הנשיא ומזכיר ההגנה על שיגור מיידית של סיוע צבאי מיוחד לישראל, שהחל בסכום של שני מיליארד והגיע עד מהרה ל-14.3 מיליארד דולר. להאצת הסיוע אף שוגרה רכבת אווירית וימית שכללה, עד סוף דצמבר, 240 טיסות של מטוסי תובלה וכן 20 ספינות מטען, שנשאאו בסה"כ עשרות אלפי טונות של אמל"ח וציוד¹. כדי לעקוף את הליך האישורים הממושך בקונגרס, אף ניצל הממשל פעמיים סמכות מיוחדת להעברת סיוע צבאי בחרום ודווח על כוונה אפשרית מצידו לנהוג כך פעם נוספת.

תוך כדי המלחמה הודיע הממשל על סיכום עסקת ענק לאספקת מטוסי ומסוקי קרב חדשים לישראל. מדובר אמנם בעסקה שכבר נדונה בין הצדדים מזה שנים, ושסיכומה היה צפוי, אך עיתוי ההודעה לא היה מקרי ונועד לבטא תמיכה בישראל ולהעביר מסר הרתעתי מול יריביה. בנוסף שיגר הממשל לישראל "תא מבצעי מיוחד" כדי לסייע בתכנון צבאי ובמודיעין, כמו גם כוחות מיוחדים, לסייע במציאת החטופים.²

גבוי צבאי אסטרטגי וחיוזוק ההרתעה – לאורך המלחמה התקיימו דיאלוג ושתוף פעולה אסטרטגיים חסרי תקדים בין המדינות, לחיוזוק ביטחונה של ישראל, להרתעת יריבי ישראל וארצות הברית, למניעת הסלמה ועיצוב פני המערכה. כבר למחרת ה-7 באוקטובר הודיע הממשל על שיגור קבוצת קרב של נושאת מטוסים לאזור ותוך ימים אחדים על קבוצה שנייה כזו, במטרה להרתיע את איראן, סוריה, חיזבאללה וארגוני טרור נוספים מלהצטרף למערכה. כן הוצב באזור כח מיוחד להתערבות מהירה, המונה כ-2000 נחתים. מהלכים אלה שיקפו את החשש בממשל מהקשיים שתציב בפני ישראל מלחמה בשתי חזיתות ואף יותר, כמו גם חשש שמערכה מורחבת תחייב התערבות אמריקאית ישירה.

בניין כח אזורי והרתעה – נוסף על הצבת שתי קבוצות הקרב של נושאות מטוסים, תגברה ארצות הברית את נוכחותה הצבאית באזור, ועמה גם מספר בעלות בריתה: במפרץ הפרסי פרסה ארצות הברית מספר טייסות קרב וכעשרים מטוסי תדלוק. כן נפרסו במיקום לא ידוע (סביר שבערב הסעודית) סוללת **THAAD** ומספר סוללות פטריוט ליירוט טילים. עשרות מטוסי תובלה אמריקאיים נחתו גם בעיראק, קטאר ובחריין; בירדן - פרסה ארצות הברית טייסת מטוסי F-15 וכוחות מיוחדים וגם גרמניה פרסה מטוסי קרב; בקפריסין ובלבנון - הציבו ארצות הברית, בריטניה, גרמניה, הולנד, קנדה, ספרד, הולנד ואיטליה, כוחות מיוחדים וצויד, לפניו אפשרי של אזרחיהן, או הכינו בסיסים קדמיים לשם כך.

מניעת הסלמה – ארצות הברית פעלה לאורך המלחמה למניעת התרחבותה לזירות נוספות, הן במהלכי ההרתעה הצבאיים בעיקר מול איראן ושלוחיה, והן במישור הדיפלומטי, בדגש על ניסיון להסדרת הזירה בלבנון ובים האדום. לשם כך התקיימו מספר סבבי שיחות עם הצדדים במטרה לקדם הסדר שירחיק את חיזבאללה מהגבול עם ישראל. לכל אורך המלחמה הובהרה ההתנגדות האמריקאית הנחרצת להסלמה ייזומה מצד ישראל בזירה הצפונית.

הגנה פעילה – ספינות אמריקאיות יירטו טילים של החות'ים, שכוונו נגדן ונגד מטרות ישראליות. כן גיבש הממשל קואליציה בינלאומית להגנה על נתיבי השייט בים האדום. קואליציה זו נועדה אמנם להגן על השייט הבינלאומי בכללותו, אך נתיבי השייט לישראל תפסו בפועל מקום חשוב במבצעה. לאחר הבלגה ממושכת בוצעו תקיפות אמריקאיות אוויריות נגד החות'ים בתימן ונגד מיליציות המזוהות עם איראן בעיראק ובסוריה. תקיפות אלו היו תגובה לפגיעות בשייט הבינלאומי ובכוחות ארצות הברית באזור, אך היו גם חלק ממאמץ כולל להגן על ישראל. לא ידוע אודות סיוע של ספינות אמריקאיות בהגנה פעילה על ישראל מפני טילים ורקטות בים התיכון.

מאמצים לעיצוב המערכה "והיום שאחרי"

מעורבות ישירה בתהליך קבלת ההחלטות הישראלי - מראשית המערכה קיים הממשל הדברות שוטפת ומעמיקה עם הממשלה וראשי מערכת הביטחון בישראל. בנוסף למפגשים ושיחות המקובלים עם ראש הממשלה ושר הביטחון, השתתפו הנשיא, מזכיר המדינה וההגנה באורח חסר תקדים בשיבות ממשלה וקבינט ונפגשו בנפרד עם חבריו. במפגשים אלה ביקשו האמריקאים לעמוד על החשיבה והתכניות הישראליות ולהציף דילמות, תוך הצגת עמדות והסתייגויות. במקביל, פקידים בכירים וקצינים אמריקאים קיימו התייעצויות מקצועיות עם מקביליהם הישראליים, בדגש על האסטרטגיה המדינית-צבאית הישראלית והדרכים למזעור הפגיעה בחפים מפשע ולהגברת הסיוע ההומניטרי ברצועת עזה. ואולם, הנשיא, ששוחח עם ראש הממשלה כמעט מידי שבוע בשבועות הראשונים של המלחמה, ואף מעבר לכך, נמנע פעמיים משיחה עימו במשך מספר שבועות (בסוף דצמבר ושוב בסוף ינואר), כביטוי למורת רוח עקב מחלוקות גוברות.

קביעת גבולות הגזרה - מראשית המערכה הפעיל הממשל לחצים משמעותיים לתיחומה לרצועת עזה ובהמשך לצמצום עצימותה ולמעבר מהיר לשלב ג' - פשיטות ממוקדות. בינואר, על רקע ההרס וההרג הנרחבים ברצועה ובמיוחד בהקשר למשא ומתן שנועד להביא לשחרור החטופים, אף החל פועל להפסקה ממושכת של הלחימה, שפירושה המעשית עשויה להיות סיומה. בהמשך התנגד כאמור הממשל בתקיפות לפעולה ישראלית רחבת היקף ברפיח, להוציא לאחר הכנות קפדניות למזעור הפגיעה באזרחים. כן הציב הממשל מספר עקרונות למצב הסיום ברצועת עזה: אסור שהרצועה תהפוך שוב לבסיס טרור נגד ישראל, אין לגרש פלסטינים מעזה בכח, אין לחדש את הכיבוש הישראלי בעזה, אין להציב עליה מצור ולצמצם את שטחה. בנוסף קבע הממשל שיש לאחד את רצועת עזה והגדה המערבית תחת מבנה ממשלתי מאוחד ובהמשך תחת רשות פלסטינית "מחודשת".

מנופי השפעה רכים - לאורך המלחמה הדגיש הממשל את הצורך החיוני במאמץ ישראלי מירבי למזעור הנפגעים האזרחיים, להענקת סיוע הומניטרי ולכבוד החוק הבינלאומי. דגשים אלה שיקפו לא רק עמדה מוסרית, אלא, ואולי בעיקר, ההבנה שיכולתו להמשיך ולהעניק לישראל תמיכה מרבית מותנית בכך. עם הזמן הלך והחריף הממשל את הטון והביע הסתייגות גוברת ממהלכיה של ישראל, תוך ניסיון להפעיל עליה לחץ שקט ופומבי. בין השאר הזהיר הממשל מפני חזרה על הטעויות שארצות הברית עצמה עשתה בעקבות התקפת הטרור ב-9.11 ומפני הפיכת ניצחון טקטי לתבוסה אסטרטגית; מקיבעון שעלול לפגוע באפשרויות לקדם תהליך מדיני; ומשנוי לרעה במעמדה של ישראל בארצות הברית ובעולם.

הממשל לא עשה שימוש במנופים הקשים שבידיו, דוגמת עיכוב ואף הפסקת הסיוע, או הסכמה להחלטה נגד ישראל במועצת הבטחון, אך, כן נעשה שימוש גובר במנופי השפעה רכים. כך, הודיע הממשל על החלטתו להטיל מגבלות על מתן ויזות למתנחלים המעורבים באלימות כלפי פלסטינים ואחר כך להטיל סנקציות על ארבעה מתנחלים בגדה המערבית,

שהואשמו במעשים דומים. צעד זה עשוי להסתבר כחריף הרבה יותר ממה שהוא נראה על פניו. לסנקציות השפעות אפשריות קשות על מועצות ישראליות אזוריות בגדה, על גופי ממשלה הנמצאים בקשרים שוטפים עמן ועל חברות מסחריות, כגון בנקים ישראליים, שכבר הודיעו על סגירת החשבונות של ארבעת האנשים ועל נקיטת צעדים למניעת חשיפתם לסנקציות. טרם ברור האם מדובר במורת רוח ממוקדת סביב העלייה באלימות מצד מתנחלים, או שמא מדובר בסימן לכוונה של הממשל להקשיח עמדות לגבי כלל מפעל ההתנחלויות. אינדיקציה לאפשרות השנייה טמונה בהודעתו - אחרי שלוש שונות כהונה - על שובו לעמדה האמריקאית המסורתית (למעט בתקופת ממשל טראמפ) הקובעת שההתנחלויות "אינן מתיישבות עם החוק הבינלאומי". ביטוי נוסף - למורת רוחו של הממשל, שאמנם אינו מתייחס במישרין לישראל, אך כוונתו ברורה, היה פרסום מזכר נשיאותי מיוחד המחייב מדינות שמקבלות סיוע צבאי אמריקאי לתת ערובות "אמינות ומהימנות", שיעשו בו שימוש התואם את החוק הבינלאומי.

אם יתאמת הדווח על אודות כוונת הממשל לתמוך עתה בהחלטה במועצת הביטחון הקוראת להפסקת אש ולהימנעות ממבצע ברפיח, יהיו בכך סטייה משמעותית מהקו שנקט עד כה וביטוי לתסכולו נוכח מדיניות ישראל.

"היום שאחרי" וחזון ארוך טווח - היעדר חזון ישראלי ל"יום שאחרי" הפך נקודת מחלוקת עיקרית בין המדינות. הממשל, רואה אפשרות "לנקודת תפנית" אזורית היסטורית, על בסיס פתרון של שתי מדינות, שילובה של ישראל באזור לאחר נורמליזציה עם ערב הסעודית ומדינות נוספות, והקמת חזית אזורית פרו-אמריקאית כמענה לאיום האיראני. הקמתה של מדינה פלסטינית הפכה לחזות הכל כמעט בהתבטאויות הממשל ובתכנוניו, כשלתפיסתו, נכונות עתה מדינות ערביות, ובראשן ערב הסעודית, לשנות את יחסיהן כלפי ישראל ולהעניק לה "ערובות ביטחוניות, מחויבויות והבטחות", אם כך יקרה, איראן תבודד וינתן מענה יעיל לאתגרים שהיא מציבה בפני ישראל וארצות הברית. כדי להמעיט במחלוקות עם ישראל, הדגיש הנשיא "שקיימים מספר סוגים של פתרון של שתי מדינות...ישנן מספר חברות באו"ם שאין להן צבאות."³

זהירות מהסתבכות בפוליטיקה הישראלית - פקידי ממשל העריכו שתכניות ארצות הברית לעיצוב מחדש של האזור, המותנות בהקמת מדינה פלסטינית, יידחו עד שני פוליטי בישראל. התסכול עקב דחיות חוזרות של ראש הממשלה בנימין נתניהו את עמדותיו של הממשל גבר ככל שעבר הזמן והוא נתפס כיום כמכשול העיקרי בפני התקדמות וכמונע משיקולים פוליטיים לא עניינים. עם זאת, פקידי ממשל העריכו שכהונתו תהיה מוגבלת ואף החלו להיערך לכך בפגישות הנפרדות שהתקיימו עם חברי הקבינט, ראש האופוזיציה, וראשי החברה האזרחית. למרות התסכול הגובר כלפי ראש הממשלה, נמנע הממשל במכוון מעימות פומבי עימו, בשונה משכנוע שקט, מתוך הערכה שהתנגשות עימו תחזק אותו מבית ואף תגרום להקשחת עמדותיו.

תובנות עיקריות

ההתייצבות האמריקאית לצד ישראל במלחמה היא חסרת תקדים, למעט, אולי, במלחמת יום הכיפורים. התייצבות זו באה לידי ביטוי בכל המישורים, הצבאי, האסטרטגי והמדיני, למרות חילוקי דעות משמעותיים, והביאה לידי ביטוי הלכה למעשה את הערובה האמריקאית הלא-רשמית לקיומה ולביטחונה של ישראל. בפועל, ארצות הברית התנהלה כאילו מדובר בבעלת ברית חוזית, וספק אם ישראל יכולה היתה לצפות ליותר. תגובה חיובית זו ניתן לייחס, לפחות חלקית, למחויבותו האישית העמוקה של הנשיא לישראל, אך גם למיסוד הקשרים האסטרטגיים בין המדינות בעשורים האחרונים, לרבות תכנונים הדדיים של שתי מערכות הביטחון.

ההתנהלות האמריקאית במלחמה הייתה שונה ביחס לעבר ממספר בחינות נוספות. הזעזוע העמוק מהטבח באוקטובר יצר תמימות דעים יוצאת דופן בכל הקשור למטרות המלחמה, האמריקאים נמנעו מלהציב בפני ישראל מגבלות של "זמן פוליטי" וגם מעורבותם בתהליך קבלת ההחלטות הישראלי, תוך השתתפות בדיוני הקבינט, היתה חריגה. כוחות אמריקאים לא נלחמו לצד צה"ל, אך ארצות הברית הפכה שותפה לישראל בעיצוב המערכה וניהולה. בפועל, התקיימה מעין חלוקת עבודה לא-פורמלית, כשישראל מתמקדת בחמאס בעזה, ואילו ארצות הברית מרתיעה את איראן וחיזבאללה ומתמודדת עם האיום החות"י בים האדום.

לצד הגבוי לישראל, למן תחילת המלחמה הציב הממשל גבולות גזרה ברורים למהלכיה, במקביל לניסיון עקבי לגבש עימה תפיסה לגבי "היום שאחרי". תכתיבי מדיניות של ממש לא הוצגו, ככל הידוע, אך הממשל התאמץ, גם אם בהצלחה חלקית, לעצב את אופי וגבולות הלחימה. בראיית הממשל, למגבלות אלו הייתה מטרה כפולה: מחד גיסא ולגופו של עניין - לעיצוב המערכה, ומאידך גיסא, לצרכים טקטיים, כדי להקל עליו להמשיך ולהעניק לישראל תמיכה מרבית, על אף הביקורת הגואה מבית ובזירה הבינלאומית.

המלחמה שמנהלת ישראל ברצועת עזה זו עוררה התנגדות חסרת תקדים מבית בארצות הברית, בראש ובראשונה בקרב השמאל הדמוקרטי והצעירים. גם בקונגרס נשמעו הסתייגויות קשות ממהלכי ישראל ונרשמו גם ניסיונות להתנות את הסיוע הצבאי לישראל בשנוי מדיניותה. התנגדות זו שיקפה, בין השאר, את עליית החשיבות של הקהילה המוסלמית בארצות הברית, במקביל להיחלשות בהשפעה של הקהילה היהודית. באמצע ינואר החלה הביקורת הציבורית נותנת אותות. הממשל אמנם לא שינה את עמדותיו הבסיסיות, אך התבטאויותיו החריפו וישראל נתפסה כאחראית להתארכות המלחמה ולתוצאותיה הקשות, ובמיוחד להיעדר האפשרויות להתקדמות ב"יום שאחרי". גם הדאגה ממערכת בחירות צמודה לנשיאות בנובמבר, שבמסגרתה הסוגייה הישראלית-פלסטינית עלולה להשפיע לרעה על סיכויי הנשיא להיבחר לכהונה שנייה, הייתה ברקע שנויים באופי התגובה של הממשל.

הממשל מודע לקשיים הצפויים במאמציו לעצב סדר אזורי חדש, וכי יידרש משא ומתן ממושך. ספק אם הממשל יסטה מעמדות יסוד אמריקאיות מסורתיות, כגון הצורך בהקמת מדינה פלסטינית במו"מ עם ישראל, אך הוא נראה נחוש להתקדם, גם תוך אימוץ כוונות פעולה חדשים. הממשל רואה עתה בראש הממשלה המכשול העיקרי להתקדמות ושואף לדחות לפי שעה משבר פומבי מנגד, ההדלפות המכוונות לגבי "היום שאחרי נתניהו" מבטאות הן רצון להפעיל עליו לחץ להתגמש, והן הערכה שיתכן שנוי פוליטי קרוב בישראל, שיקל עליו לקדם את האסטרטגיה והיעדים שלו במזרח התיכון.

מספר התפתחויות אפשריות עלולות להציב בפני הממשל דילמות קשות כבר בשבועות הקרובים ולהעיב על היחסים עם ישראל. בממשל ניכרת אי-נוחות מתחושתו הגוברת שהחלטות ראש הממשלה לגבי אופן ניהול המלחמה בכלל, וסוגיית החטופים בפרט, מושפעות משיקולים פוליטיים. ההתפתחויות בסוגיית החטופים, שחלקם אזרחים אמריקאיים, עלולות בראייתו להוות בסיס להארכת המערכה ואף להחלטה ישראלית לצאת למבצע נרחב ברפיח, בטרם יינקטו ההכנות המוקדמות שהתנה לכך, ולהוביל גם להסלמה משמעותית מצד חיזבאללה בזירה הצפונית. סביר שהממשל יפעיל מנופים משמעותיים כדי להביא את ישראל לגלות איפוק מרבי. בעיקר חושש הממשל כי יקלע, בשלושת הסוגיות, לצורך לתמוך בצעדים ישראלים המנוגדים לעמדותיו.

וכך, ישראל הופכת יותר ויותר לצד "האשם" בשיח האמריקאי. עשרות שנות תסכול וזעם מצטברים, נוכח הדחייה הישראלית המתמשכת עמדות אמריקאיות בסיסיות, בראש ובראשונה לגבי הצורך בקידום פתרון של שתי מדינות בהקשר לסכסוך הישראלי-פלסטיני, מגיעות עתה לשיאים חדשים, במיוחד בצד הליברלי של המפלגה הדמוקרטית. לכך תורמת גם תחושה גוברת של כפיות טובה מצד ישראל, שגומלת לארצות הברית על תמיכתה רבת השנים, בסרבנות נמשכת ואף של שימוש פוליטי שעושה ראש הממשלה בהתנגדותו לעמדות ארצות הברית.

במקביל נמשכים השינויים הדמוגרפיים הבסיסיים המתחוללים בחברה האמריקאית שחלקם כלל אינם קשורים לישראל, אך משפיעים לרעה על היחסים עימה. גם הציבור היהודי, שהינו ליברלי ברובו המכריע ובעיקר הצעירים בקרבו, מתרחקים מישראל. לכך נוספים הגידול בציבור המוסלמי בארצות הברית, התארגנותו הפוליטית, כולל בשדולות, ומיקום תומכיו בעמדות השפעה בשורות הממשל ובתקשורת.

המלחמה דחתה את המתחים ואף את מסלול ההתנגשות שאפיינו את יחסי ארצות הברית-ישראל בשנים האחרונות, בעיקר סביב הסוגייה הפלסטינית, ובשנה האחרונה "ההפיכה המשטרית" שניסתה ממשלת ישראל להוביל. משבר של ממש ביחסים כנראה לא יחול עד הבחירות לנשיאות בנובמבר, אך המתח גובר והמשבר עלול לפרוץ בזמן כהונה שנייה, בין אם של ג'ו ביידן ובין אם של דונלד טראמפ, שמצידו נוטר טינה מסוימת לנתניהו ולישראל בכלל. הסכנה הגלומה בהתנעת הסיוע הצבאי לישראל בשנוי מדיניותה בנושא הפלסטיני, הופכת

לעמדה מקובלת יותר ויותר בארצות הברית ולאיום מוחשי. תוכניות בניין צה"ל מבוססות על הנחה שחבילת הסיוע העשר-שנתית הנוכחית (המסתיימת ב-2028) תושלם במלואה ועל חבילה עשר-שנתית נוספת ואף גדולה יותר לאחר מכן. מימוש הנחת יסוד זו כבר אינו מובטח וראוי שממשלת ישראל תתייחס לכך במלוא החומרה ותאמץ מדיניות בהתאם.

* עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט

¹ "240 US cargo planes, 20 ships deliver over 10,000 tons of military equipment to Israel," Times of Israel, December 25, 2023
² 2023, AP, October 15, 2023; Times of Israel, November 23

³ [Peter Baker, New York Times, January 19, 2024](#)